Stanowiło niegdyś trzecią pozycję w klocku Q. V. 9, składającym się z następujących pozycji: 1) Levinus Hulsius, Tractatus primus instrumentorum mechanicorum, Francof. 1605; 2) Ditto, Tractatus tertius ... Francof. 1605; 3) Jo. Kepler, Ad epistolam Jac. Bartschii responsio, Sagani 1629; 4) Jo. Kepler, Admonitio ad astronomos, Frf. 1630; 5) Jo. Kepler, R.P. Jo. Terrentii Epistolium, Sagani 1630; 6) Josef Salomo del Medigo ספר אילים etc., Amsterdam 1629. Klocek ten, podzielony dziś na części, był własnością Jana Brożka.

IOANNIS KEPPLERI MATHEMATICI,

AD EPISTOLAM

Clarissimi Viri

D. JACOBI BARTSCHII

Laubani Lusati, Medicinæ Candidati,

Præfixam Ephemeridi in annum 1629,

RESPONSIO:

De Computatione Et Editione Ephemeridum.

TYPIS SAGANENSIBUS.

ANNO M. DC. XXIX.

JOANNES KEPPLERVS

JACOBO BARTSCHIO

S. P. D.

ETSI, quibus de rebus me es allocutus Epistolâ publicâ, BARTSCHI mei amantissime, mihiq́; vicissim & virtutibus & communium artium studio acceptissime, de ijs coràm tibi, cùm me nuper invisisses, meam explicavi sententiam: quia tamen & tu scripsisti publicè, & plurium interest, rescire, quid inter nos sit actum: publicè etiam ad tua proposita respondebo; primùm progressus ab illo proscenio, ubi tu me in exordio literarum tuarum reliquisti, domum properans.

QVOD enim tu hactenus te sategisse significas, ubinam locorum essem: idem & alios nõnullos mei studiosos inquirere verisimile est: quibus gratificari, humanitatis esse censeo; cavillos obtrectatorum contemnere, hilaritatis inculpatæ. FRANCOFURTUM igitur ad nundinas perveni mense Septembri anni superioris, opus TABVLARVM RVDOLPHI afferens, visendum publicè, & inserendum Catalogo: cui etiam pretium, rogatu meo,

 consti-

constitutum est à Cõmissario librorum Cæsareo, tres floreni pecuniæ p̃sentis valore Francofurtensi, quos in loco solvant æquâ lege, studiosus artis an librarius. Hisce confectis negocijs, cum Illustrissimo HASSIÆ Landgravio PHILIPPO excurri Putzbachium, tempusq; dedi visendis laudatissimi Principis instrumentis & exercitijs astronomicis: de quibus pro dignitate scribere longum fuerit, nec p̃sentis instituti. Ne tamen omni spectaculorum jucunditate defraudem lectores: unicum referam, quo ego, ut in speculationibus meis plurimùm confirmatus, ita non minùs impensè fui gavisus. In areâ patente & spaciosâ palus stat defixus altitudine pedum circiter triginta, trochlea in summo, cui funis insertus ergatæ circumactu tubum ingentem, pedum 50-nta longitudine, quem sex viri robusti tecto suo vix moliuntur, in altum attollit, ut sol per ejus foramen, pisi aut lentis aut etiam milij magnitudine, demittat radios in oppositã albam tabellam, quæ tubi cavitatem imo loco terminat. In hac ergò tabellâ clarè visuntur maculæ Solis, formatæ à nudo foramine, nullius interventu vitri convexi: testanturq; typi excepti in meridiebus compluribus deinceps, lineam motûs macularum in solstitijs rectam esse ad lineam meridianam, in æquinoctijs inclinem angulo complementi obliqtatis Eclipticæ; in opposito æqnoctio, plagæ etiam contrariæ: sic ut hæc linea motûs in planum Eclipticæ semper incidat. Itaq; si macula hæret in superficie Solis: sequitur ut etiam hanc, ut ipsum inquam globum Solis secũdùm Eclipticam incedere, hoc est, circa ejus axem & polos tornari colligamus. Hanc circumstantiam adde cæteris, quas Epit. Ast. Lib. IV. p. 514. num. 4. coacervavi, & num quis restet scrupulus, dispice, quominùs thema ipsum, SOLEM ESSE FONTEM MOTUS PLANETARUM, pro certissimo acceptemus. Quòd igitur Lib. VII. p. 914 polos Eclipticæ Mediæ, quam appello VIAM REGIAM, feci eosdem cum polis rotationis corporis solaris: id non porrò dixeris suâ carere ostensione sensuali.

Hanc

HANC igitur habe tibi BARTSCHI digressionem, quâ penses æstimesq́ moram meam Puzbachianam; tempus est ut inde discedam. Non possum tamen hoc sine celebratione munificẽtiæ Principis verè magnanimi; ut quâ ille & temporum conditionem, & meum inprimis pudorem longissimè superavit. Quodq́ ad consilia referendum est translati mei domicilij, author fuit idem celsissimus Princeps PHILIPPVS suo ex Fratre Nepoti GEORGIO, rerum potienti DARMSTADII; ut quia LINCIANO Typographîo per tumultus rusticanos incendio deleto, & profligato Typographo, aliũ ego BRAHEANIS Observationibus edendis locum idoneum, prælisq́ & typis instructum, seorsim ab inquietudine aulæ Imp. ambulatoriæ, dispiciebam, Prĩceps ille & locum commorandi, & si me ibi, ob longinquam absentiam, pensiones Imperiales aulicæ morarentur, subsidia idonea liberalissimè polliceretur. Nihil igitur aliud restare videbatur, nisi ut consensum IMPERATORIS Domini mei, primũ atq́ in Aulam venturus essem, precibus impetrarem.

HÆC animo volvens consilia Puzbachio discessi FRANCOFURTUM, indeq́ lento per Rheni tractum perq́ WIRTEMBERGIAM itinere ULMAM reversus, confectis, quæ affecta ibi relique-ram, negocijs, mense Novembri RATISPONAM ad familiam, Decembri PRAGAM veni; TABULARUM exemplaria IMPER. FERDINANDO II. *cui dedicaveram, exhibui. Nec mora, secuta eôdem me fuit fama de exercitibus Cæsareis in hiberna per SVEVIAM & HASSIAM deductis. Quæ fama, cùm ipsa per se propositum meum de loco editionis graviter perculisset: ex adverso IMP. tot Victorijs clarissimi aula splendidissima fautores cultoresq́ mearum artium exhibuit expectatione meâ plures: quorum commendationibus provectus, & CÆSARI opus dedicatum fœlicissimo successu approbavi, dignusq́ judicatus fui, qui de M.tis S.æ munificentiâ ditior redderer: & Exercituũ Cæsareorum, quos suspectabam, Præfecti Generalissimi, Illustrissimi*

 DVCIS

DUCIS FRIDLANDIÆ & SAGANI ALBERTI gratiam consecutus sum: qui cùm sit & HEROS fortissimus, & juxtà sciẽtiarum Mathematicarum admirator eximius, eaq; conjunctiõe velut alter HERCULES; idemq; IMPERATORI addictissimus; ad primam mentionem hac me necessitate, commorandi extra provincias CÆSARIS hæreditarias, eaq; super re Cæsarem interpellandi, facilè exsolvit, locum quietum SAGANI clementissimè concessit, annuum subsidium reliquæ magnificentiæ suæ consentaneum nuncupavit, prælum etiam promisit; Cæsarianis omnibus mirificè approbantibus. Igitur semisse anni paulo minùs in aulâ Imp. transacto, Majo mense Ratispõam ad familiam traducendam sum reversus. Junio LINCIUM ad patronos antiquores, AUSTRIÆ SUPR-ANISANÆ ORDINES. Atq; hi & ipsi transitionem hanc meam SAganum collaudarunt; & exemplaria libri, quem subsidijs illorum multos per annos usus pfeceram, honorario, quantum à provincia afflictissimâ nequaq̃ sperabam, compensarunt. Dispositis itaq; rebus meis in illâ provincia, Julio mense PRagam, ibiq; receptâ, quam eò præmiseram familiâ, deniq; SAganum, qđ DEUS benè vertat, VII. Cal. Aug. pveni.

QUOD igitur tu mihi de hoc adventu meo in SILESIAM gratularis; omen accipio: Melodia quippe hæc inchoata jam est, gratulaberis eqdem multò magis, hanc ubi sine perturbatione victor terminavero: quod faxit cœlestis harmoniæ contemperator, spirituum largitor, DEUS OPT. MAX.

EST vicissim cur ego mihi gratuler ipsi, quòd in SILesiam potissimùm venerim; ut cujus à multo tempore propria quodammodò fama fuit, quòd in eâ sit doctorum virorum frequentia non contemnenda. Quo ex grege cùm primus tu prodeas, qui te mihi publicâ in Epistolâ coràm sistis: eja salve doctorum SIlesitarum coryphaee! (nam in LUSATIA tuâ exaudiri feruntur balatûs gregum Silesiacorum) honoremq; hunc, & primum in amicitia mea locum, jure præventionis obtineto.

SED

Sed tempus est ut, quid petitum veneris! pensitemus. Organa te ais meditari; quibus incitatis veræ motuum & causæ & formæ repræsententur oculis. Eam ob causam te conjecisse ais in laborem molestissimum, computatâ unius anni Ephemeride; scilicet ut ex Tabulis Rudolphinis penitissimam motuum cœlestiũ formam & pervideres & familiarem tibi redderes. Laudabile factum ex instituto nobili! quorum isthoc quidem tuæ est ætatis, tuæ industriæ, tui & ocij: illud verò propiùs ad me pertinet, Ephemeridas typis publicis exscribi, computatas ex Tabb. Rudolphi, à me proximo anno luci datis.

Hanc igitur in præsens occupo materiam tecum disserendi; quantùm è rep. literariâ fore existimavero. Nam etsi tu quidem primus in hoc stadio compares: sunt tamen & alij, qui in eôdem vel jam currunt; vel stant accincti: quos partim ipse ante triẽnium; partim in proximo meo itinere Francofurdico, aut paulò pòst, invitavi: alij, quos nunquàm anteà noveram, jam proximorum annorum Ephemeridas absolvisse, adq; prælum paratas habere nunciantur. Nec dubium, esse & alios, de quibus ne fama quidem ad me pervenit, Italos, Gallos, Britannos; qui, receptis, quæ summo studio quæsiverunt, exemplaribus, eũdem nobilem laborem capessiverint; eóq; publicis usibus exposito, famam aucupentur. Gratulor vobis, quotquot estis, quascunq; per oras; quòd studio Mathematices, quæ sola mentis assensum certitudine fulcit incredibili, ingenium eôusq; subegeritis, ut labori spectabili, quem ante hæc tempora ingeniosissimus quisq; maximè fugere solitus est, pares vos inveñiretis. Gratulor Rebuspublicis, gratulor Nationibus Christiani orbis omnibus, de proventu talium virorum, & de spe non vanâ; fore brevi, ut frigescentibus studijs frivolis, incertis, contentiosis; addo & perniciosis; publica doctorum industria in cœlestes potiùs speculationes, quæ sitim ingeniorum sedant, mores, provt indoles fuerit, similitudine quadam Operum divinorum imbuunt, incum-

bat; adeóq; ex ijs plurima etiam vitæ tolerandæ commoda procudat & suppeditet. Gratulor mihi quoq; de successu fœlici editionis meæ: quæ & excitavit hominum studia, & sicubi vel manca censeri possit, vel nævos etiam nonnullos traxit, seu hallucinationum authoris, seu sphalmatum typographicorum, quæ properatio, vt fieri amat, operarúmve importunitas suppeditavit: de ijs per eosdem, qui Ephemeridas nihilominùs integras ex opere computare potuerunt, cæteris minùs exercitatis facilè excusatur; comprobato, quòd ex fundamentis Tabularum originem illi non traxerint; sed extrinsecùs allapsi, facilè ab homine mediocris attentionis, quod à vobis est factum, redarguantur.

QVO nomine gratias tibi, BARTSCHI, cæterisq;, si qui tibi paria præstiterunt, permagnas debeo; quòd obtrectatorum hîc meorum prava studia prævertistis, & cavillorum, quæ expecto, spiculis reddidistis impenetrabilem. Equidem vel jam nunc ex inspectione Catalogi librorum autumnalium, fulgetra nonnulla videor observare eminùs coruscantia: quæ imbrem mihi polliceri videntur ex Austro, nimbumq; transmarinum ex Occidente. Scribit de tribus novis stellis CLAramontius CÆsennâs, librum jam à quinquennio minacem meis operibus: scribit contra Fr. MArinum MERsennayum Gallum RObertus de Fluctibus Britannus: quorum cùm ille in hunc, crinibus q̃dem meis arreptis, involaverit prior ante triennium: vix eirt, vt non hic quoq; defensionem paret meo cũ damno, & σκιβάλοις meis pro jaculis usus; vt qui me sibi privatum dudum legit adversarium. Verùm illis per me licet agant, quod agunt, strenuè: ipse ad utilitatem lectoris mei me comparans, quæ necessaria monitu videbuntur, de Tabularum numeris, præceptis, exemplis; SPORTVLÆ meæ Astrologicæ subjungam: cui ob idipsum formam destino folij: ut inter Præcepta & Tabulas, etiãsi liber jam sit ligatus, interseri ab illo possit; qui seorsim pro eâ (ut & pro MAPPA Orbis, quæ nunc Norimbergæ sumtibus meis exsculpitur) solverit librario.

AD VOS revertor, viri docti, laborum socij, adq; vestras Ephemeridas. Meruistis enim & mei studio, & industriâ publicâ: ut quâ possum, vestris vicissim commodis consulam. Etsi enim liber TABB. in publicum exijt, licetq; eo uti pro arbitratu cujusq;, licet sui tyrocinij specimen vicissim proponere publicè: vereor tamen, si emptores aucupamini, ne non tantùm ipsi vos invicem lædatis: sed etiam à meipso, qui minimè hoc affecto, dãno afficiamini singuli. Meminisse potestis, initium à me factũ esse Ephemeridum, editis quatuor, in annos 1617. 18. 19. 20. Typos ad hanc editionem idoneos ære meo comparavi; eosdem mecum Saganum attuli. Etsi verò, temporum difficultatibus impeditus, ab editione sequentium Ephemeridum destiti: computatas tamen habeo in scrinijs, annorum plerorumq; intermediorum; quasdam etiam locavi computandas; quas, si sunt absolutæ, qui operam sibi perire nolunt, primo quôq; tempore ad me transmittent. Jam enim in eo res est, ut prælo Saganum allato, Tomus primus Ephemeridum ab anno 1617. usq; quò ultra annum 1631. operæ progredi poterunt, ad nundinas FRANC. autũnales anni 1629. extrudatur; Tomus alter proximo anno sequatur. Quam ad editionem uti tu, Bartschi amicissime, tuam mihi operam & dudum, literis Augustâ Ulmam missis, & nunc in Epistola publicâ obtulisti: itâ & receptam eam à me nuperrimo nostro congressu, libenter contestor publicè.

NAM quòd tuam hanc editionem Ephemeridis in annũ 29. attinet: locum ipse voluisti relictum editioni meæ in eundem annum. Ego verò etsi & computatam ejus partem tibi coràm ostẽdi; & quæ desunt mihi, adhuc supplere possem, si de fide tui calculi ambigerem: tuam tamen ipsius jam editam repeti malo; sicut inter nos convenit. Paucula de meo accedent, quæ tu ipse mihi reservata significas; aut quorum, ut correctiunculâ opus haberent, ipse ego, seu potiùs profectiones nostræ culpam sustinent. Cùm enim sis usus exemplari Ulma à me transmisso: caruit

illud

illud hactenus Indice; ut quem, expectatione delusus Emblematis præliminaris, Francofurti demum adjeci operi: atqui in illo moneo lectorem de sphalmate typographico in Aphelio SAturni ad annum 1600.

NEQUE est ut quisquam existimet, te operam lusisse in editione tuâ privatâ; si nunc ea repetatur in communi. Satis tu contrà in Epistolâ: quæ & repetere, & pluribus explicare placet; ut de consensu nostro constet omnibus. Nimirùm edidisti tu illam usibus tuis; addo & meis, & omnium circa artem curiosorum: repetemus nunc eandem pro usibus publicis, magis popularibus. Nam quod te attinet, demonstrasti tuam in illâ diligentiam, tuam dexteritatem, tuam artis cognitionem penitissimam; liberasti animum à scrupulis, qui te vexassent, super novitate calculi, superque varijs modis computandi; demeruisti tibi, quod opto & spero, patronos privatos. Mihi verò, cæterisque curiosis, non potest hæc editionis tuæ forma non esse gratissima: ut quæ methodorum diversarum æquipollentiam, quam verbis profiteor, reipsâ & lõgâ inductione integri anni comprobat; quæ consensum in Luna cum calculo TYCHONIS ostendit sanè quàm propinquum; cùm ille tamen computaret ex circulis, ego ex causis physicis; quæ differentiam, quantula ea superest passim, penè omnem in Variationis Tychonicæ modum penes me diversũ conjicit: deniq; quæ fidem facit, modos computandi novos, per Logarithmos, nullam ne minutissimam quidem respuere subtilitatem, etiam ad secunda usque progredientium.

HÆC tamen unius anni Ephemeride comprobari satis fuit: in libro plurium Ephemeridum modum imponi curiositati expedit. Extat jam forma Ephemeridum à me introducta; imò potiori parte ex antiquo retenta: in eâ, præterquam in Sole, à concisiõe scrupuli primi temperatur; motus nodi Lunæ retinetur æquabilis; Aspectuum tempora quadrantibus diei, non concisiùs, signantur; planetæ omnes in aversis paginarum faciebus, aspectûs è regi-

è regione exhibentur: Variatio non unius quidẽ modi adhibita, per omnes 4. annos: at non ideò geminati loci lunæ. Id multò minùs nunc erit necesse; pòstq̃ diligenti discussione causarũ physicarum p leges geometricas, ad ipsissimũ TYCHONIS modũ redire sum coactus: cui primo inventori etiam quantitas, etsi ea potest ambigi, jure interĩ relinquenda. Sed neq; aspectuũ n. augẽdus, p̃terq̃ Quinqunce; Decilis, Tridecilis, Sẽquadrus & Sesquadrus in penu cõtinendi, ut ligaturæ typorũ infrequẽtes; Vigintilis planè omittendus. Video sanè, q te vicissĩ vellicẽt scrupuli, p̃sertĩ circa Nodi lunæ locũ verum: ubi causam agis astrologiæ ante tribunal Physices. Spero tamen ijs me tam Astronomos quàm Astrologos liberaturum in præfationibus Ephemeridum.

Hac igitur cõmuni omniũ formâ etiam tua hæc, anni 1629. est recudẽda, ut cum cæteris conjungi possit, opúsq; sit emptoribus usu cõmodũ; utq; MONarchæ Domino, qui Ephemeridũ usu gaudet, earúmq; cõtinuationem urget, omni vi ingenij cõprobetur.

HOC INSTITutum, hæc pacta nostra, cæteris, q hanc meam re spõsionẽ sunt lecturi, significare placuit: ut (quanq̃ de Patroni novi, Ill.mi DUCIS FRIDLANDIÆ & SAGANI constantiâ in patrocinio seriò suscepto, sũptibusq; ad editionem necessarijs, nobis licet esse securis) quia tamen & homines sumus utérq;, & periculosis æstuat motibus hoc mare Reip. nec cuiq̃ statio fida carinæ; eóq; de p̃positæ editionis eventu fœlici sponsorem habemus neminem: statuat igitur secum quisq;; quantum sibi laboris in omnem eventum sumere, quaq; spe niti velit.

TU verò BARTSCHI charissime, quod fœlix faustúmq; sit, laborem hunc decumanum ingenti animo, securus futuri, mecum socio capesse; Saturnumq; tuum excubitorem ante fores colloca, q omne tædium arceat. Furente namq; procellâ, naufragiumq; minante publicum, potius nihil habemus; quàm ut anchoram nostram, studiorum innocuorum, demittamus in fundum æternitatis. Vale. Dabam Sagani Silesiæ, Typis proprijs; postrid. Nonas Novemb. ANNO M. DC. XXVIII.